

„Hál’ Istennek jól vagyunk”
(Márton Gábor önéletrajza, hangrögzítés alapján)

Márton Gábor vagyok. Endrődön, 1924. december 11.-én születtem. Szüleim érdekesen találtak egymásra, édesapám szász család sarja, akik az 1800-as évekbe költöztek Erdélybe. A pontosat nem tudom, de ők Aradon voltak, az édesapám is ott született. Volt öt fiú meg egy lánygyermekük, de akkor még nem az én édesanyám volt a felesége, hanem az első asszony, és vasutas lett.

Kitanult egyéb ipari szakmákat, cipészkedést, meg egyebet is édesapám mielőtt a vasútnál kötött ki. Aztán 1918-ban spanyolnátha vitte el az első feleségét és egy kicsi gyereket. Ott maradt édesapám özvegyen öt gyerekkel. És Szurovecz Imre, Fülöp Imrének- ez később kartársam lett nekem, tanítványom volt előbb- a nagyapja, aki szintén endrődi volt és jó barátságba volt az édesapámmal, elmesélte, hogy ismer egy olyan nőt, akinek a vőlegénye orosz fogságban elpusztult, meghalt. Próbálja meg, jóra való, tisztességes nőszemély. És hát eljött édesapám, megkérte édesanyámat. És édesanyán elvállalta, és úgy ment férhő’, hogy öt gyereke lett egyszerre. Aztán Petrozsényba voltak annak idején, majd a trianoni béke miatt eljöttek onnat’ és köröstarcsai tanyákon, egy vagonba lakva éltek egy darabig. Aztán nagyanyám segítségével hazajöttek vissza Endrődre és itt volt az állandó lakásuk. Először bérelt lakásba voltak, utána pedig vettek egy házat.

Nagyapám Nagyura Tímár Mátyás volt. Jeles ember volt, mer’ még esküdt is volt. Csak hát a nagyanyám nem nagyon szerette az esküdtséget, mer’ a keze alá tartozott a borbíroság és bizony föl-föl hajtogatott. Úgy hogy Istenre kérte az endrődi plébánost, hogy menessze a nagyapámat. Aztán ebbű’ lett harag a családban, de a harag elmúlt és mi meg szaporodtunk. Édesanyám is szült hat gyereket. Ebből a második szülés Ernő, kicsi két éves volt, egy alkalommal a konyhában, a spartherről lerántotta a forró vizes edényt magára és belehalt. Édesapám a téli szolgálatok miatt nagyon – valószínűleg amúgy is alkalmas volt erre a betegségre- tüdőbajos lett, nyugdíjazták és 1931. január 7.-én meghalt.

Itt hagyott bennünket édesanyámmal. Hát borzasztó volt az állapot. Hát egy jó dolog volt benne, hogy nyugdíjas volt, és hát a vasút gondoskodott rólunk, mert tudták, hogy Szegeden meg Kaposváron, a lányoknak Kőszegen, árvaház van, ahová továbbtanulás szempontjából nyugodtan fordulhattunk. S így kerültünk mi a kisebbek, akik még elemista korban, meg polgárista korban voltunk, be a szegedi MÁV intézetbe. Ott járt a bátyám, ott jártak az öcsém is, meg ott jártam én is.

Ez a szegedi egy csodálatos valami volt. A Boldogasszony sugárúton volt, most is van ez az épület, és hát beírtattak oda, mint kiváló tanulót. Mer’ Hunya Lajos bácsinál, endrődi tanító mesteremnél nagyon szerettem tanulni. Még ma is el tudnám mondani, ahogy annak idején megtanítottatta velünk: „Endrőd hazánk legrégebbi községei közé tartozik, melyet a török háborúk alatt teljesen leromboltak. A régi Endrőd a Simai-zug mellett volt. Mai községünket 1730-ba kezdték” - ezt mi úgy tudtuk mint a „Hiszekegy”-et. Nagyon emlékezetes, hogy iskolába mentünk, és mikor már hárman voltunk, akkor a helyünkre kellett ülni, és valamit mormolni. Ilyen volt a Biblia, ilyen volt Endrőd története, ilyenek voltak a versek. És ahogy daráltuk a verseket, én magam is nagyon megszerettem őket. Még később rá is vetemedtem, hogy magam is írogattam verseket.

No, Endrődről elkerülve Szegedre, csodálatos élet volt. Mikor Endrődön még az orvosnak se volt fürdőszobája, mert nem volt csak artézi kút, akkor ott fürdőszoba, olvasóterem, könyvtár, játékkerem és rengeteg játék állt rendelkezésünkre. Azon kívül önképzőköre is volt a fiúnevelő intézetnek. Nagyszerű tanáraink voltak Paku Imre, aki Juhász Gyula életét, élete történetét elsőnek írta meg, aztán Huszka László, aki később tanítóképzős koromba tanárom lett, Maszlik Lajos meg a többiek, magyarázhatnám ezeket végig, olyan kiváló emberek voltak. És ezeknek a keze alatt a polgári iskolát végeztem.

Nagyon érdekes az is, az első történelem órán Koczás Sándor történelem tanárunk, egyben a Szent Imre herceg Polgári Iskola igazgatója, elvitt bennünket a múzeumba.

Hát csodálva néztem mindent, de legjobban akkor ütődtem meg, amikor egy helyen olvastam, a leletek az endrődi Lyukas-halomnál folytatott ásatásokból származnak. No, aztán megkérdeztem az igazgatómat, hogy: Igazgató úr! Mért festették be ezeket a koponyákat vörös festéssel?

Erre azt mondta: Nagyon szerették és így varázsolták rá az élet jelét.

No, a következő történelem órán kérdezte, ki mire emlékezik. Én oszt elmondtam mindent. Kérdezte: Honnét érdekel ez téged ennyire?

Azt mondtam: Onnat igazgató úr, hogy én endrődi vagyok, oszt tudom ki az igazgató úr, aki a polgári iskolát Endrődön létre hozta. Endrőd történetébe benne van igazgató úr neve, hogy mennyi jót tett Endrődért: közművelődési esteket szervezett és rengeteg volt ott a hallgató.

Ezeket a dolgokat, ami könyvalakba is megjelent, azelőtt senki sem hallhatta. Volt ebbe egészségügyi, történelmi, földrajzi meg társadalmi ismeretek és Endrődnek a legkiválóbb emberei. Odajött, oszt egy barackot nyomott a fejemre, no attul kezdve nem mertem nem készülni egyik vagy másik órára, attól féltem megkérdi: „hogy no-csak, eddig tartott a kitartásod?” Nagyon jól sikerült, elvégeztem minden osztályt kitűnően, és hogy MÁV intézet volt, vasutas egyenruhába' jártunk télen-nyáron, még a nyári szünetben is adtak az árvagyereknek segítséget. Ha akartunk, ott maradhattunk az intézetbe. De hát dehogy is akartunk, mentünk mi haza édesanyánkhöz. És amikor a negyedik osztályt is kitűnően elvégeztem, lehetett választani, vagy ipari szakmát tanulni, vagy középiskolába menni.

És engem beírtak a szegedi Tanítóképzőbe. No ha eddig ámulatba estem, most estem igazán abba. Olyan emberek tanítottak, hogy különbet tán héthatárba se találna az ember: Dr. Bálint Sándor- csodálatos ember volt, most Szegeden az alsóvárosi Művelődési Otthon róla van elnevezve- a néprajz tudósa, Katona Miklós, Dr. Gyepes János, Dr. Straub Brúnónak az édesapja, Dr. Straub József, de ahány volt, Kaposi Gyula meg a többiek, mind kiváló emberek voltak. Ott lehetett tanulni. Én ott-hon, Hunya Lajosnál megtanultam a biflázást, hát itt folytattam, mert tetszett nekem az, hogy milyen szépen fejezik ki az emberek a gondolataikat.

És aztán egy alkalommal nagyon érdekes dolog volt, még kisebb gyerek voltam, az intézet csoportja, vagy kétszáz vasútasruhás gyerek ment egyenruhában sétálni Szegeden. Ősz volt és a Tisza partján mentünk végig, látom, hogy a tanárim meghajolva köszönnek egy érdekes embernek. Mit süvegelik ezek gondoltam magamban. No, nem is soká' titkoltam, kinyomoztam. Paku Imre tanár úr pontosan ott volt, tőle kérdeztem: „Tanár úr! Ki volt az a madárijesztőszerű ember, aki a Tisza gátnál állt, megérdemli, hogy maga, mint tanár megsüvegelje?” Rám nézett: „Te! Hát tudod ki volt az? Juhász Gyula!”

Mintha idegen dolgot mondott volna. Látta ezt rajtam, mert elővett egy kis könyvecskét, Juhász Gyula verseit. „Olvasd el, nálad lehet valameddig, de add vissza, mer' ez nekem nagy kincs!”

Hát én szerelmes lettem Juhász Gyula verseibe. Sőt ennek hatására magam is próbálkoztam versírással. Hát kezdetleges volt az, de azért nagyra becsültem, hogy én költösködök! Aztán a tanítóképzőbe nekem nehezen ment a zenélés és mikor harmadik képzőt elvégeztem, akkor csatolták vissza Magyarországhoz Bácskát. És ott is Újvidéken nyílt egy MÁV intézet, mint a szegedi. És mivel akkor én már a harmadik képzőt elvégeztem, áthelyeztek oda, mint nevelőt. Tehát nem csak tanultam, hanem tanítottam is a kisebb társaimat. Hát érdekes vidék volt az Újvidék. Az osztályban tizenöten voltunk, volt köztünk olyan is, aki csak törte a magyart, de nagyon jó barátságban voltunk. Hanem egy nagyon furcsa dolog történt, mer' abba évbe', szeptemberre, jött az igazgatótól egy értesítés, hogy negyedikes, meg ötödikes képzősök csak október 31-én megyünk vissza, de a két hónapra lakóhelyünkön jelentkezzünk tanításra, mer' nagyon sok tanító a fronton van és üresek az iskolák. Hát elmentem én is, Endrődön egyházi iskolák voltak, jelentkeztem és kihelyeztek Csejtpusztára.

Ez olyan tizenkét kilométerre van Endrődhöz, ott voltam, ott tanítottam két hónapig és az utolsó napon, hazafelé menet gyönyörű szép nyári idő volt és eszembe jutott, hogy megfürdök. Átmentem biciklin és letámasztottam a kerékpárt. Először úgy gondoltam, hogy csak úgy mebuggyanak kicsit, az úszogattam. Tudtam, hiszen kis koromban libapásztorként megtanultam tökökkel úszni a társaimmal. És azt vettem észre, hogy Körös közepén vagyok. Még nem volt akkor a Körös szabályozva, illetve volt, de még nem duzzasztva Békésszentandrásnál, és mondom: átmegegyek. Át is úsztam. Ott mozogtam egy kicsit a csordajáráson, aztán olyan érdekes érzés fogott el, hogy én bele fogok fúlni a vízbe. Arra gondoltam, jó két kilométer volt a híd, hogy elszaladok a hídig, visszaszaladok a kacsastrandra, de aztán arra is gondoltam, hogy aki lát hülyének néz, kinevet, hogy gyáva vagyok. Gyerünk, nekiindultam. Mielőtt még körülnézhettem volna, előbb az egyik kezemet, utána a másikat, lábamat görcs fogta. Szörnyű lép tárult elém, fantasztikus volt. Visz a víz, fölpukkadva a vízben ott vagyok én. S ott evickéltem, hol a kezem, hol a lábam dolgozott, egyszerre éreztem a talajt, megfogtam és megmenekültem. Ez borzasztó életkedvet adott megint és nagyon elhatároztam, hogy nagyon fogok dolgozni, mert ez csodának számított az én életembe.

No, az Újvidéki képzőbe nagyon sok jó barátokat találtam. Magyar fiúk voltak leginkább, Bácskaiak, meg Bánátiak. Sportoltam sokat, olvastam rengeteget.

Az olvasást nagyon érdekesen szerettem meg. Még szegeden kisdíák koromban sokszor kivittek a nevelő tanáraink Boszorkány-szigetre. Ez annyira érdekelt, hogy mért Boszorkány-sziget, Paku tanár úr kezembe nyomott egy könyvet, amelyik ezzel a problémával ismertetett meg. Utána egy másikat, amelyik Attila királyról szólt. Ekkor bolondja lettem a könyvnek és az olvasásnak. Ez nagyon érdekes dolog volt. Mert focizni nagyon szerettem, de amikor a Boszorkány-szigetre mentünk játszani, sose fociztam, hanem elmentem úgy, hogy a barátaim ne lássanak, és topogni kezdtem a lábammal a földön. Mer' hallottam, hogy volt egy királya, németeknek, Barbarossa, akiről az a monda járja, hogy nem halt meg, csak alszik a víz alatt. És én, gyerekfantáziámmal elképzeltem, hogy Attila sem halt meg. Elolvastam a történetet, az csodás valami. És hazafelé menet bementem a könyvesboltba.

Kérdezi a tulajdonos: - Kis bakter mi kéne?

Mondtam: - Én kérnék egy hun-magyar, magyar-hun szótárt.

Azt mondja: Hun nincs, hun nem is volt.

Mondom hát: -Hogy?

Azt mondja: Mer' a hun nyelv nincs, azt már nem beszélük, mit akarsz te hunul. Én bizony mondtam neki: - Ha megtalálom Isten ostorát, akkor csak beszélgetni kell valamit! El kell mondani, hogy mi van itt, mert régóta alszik.

De nagyot nevetett, és azt mondta, hogy ilyesmivel ne foglalkozzam.

No, jól van, amikor a képesítő meglett, akkor beiratkoztam Szegeden a tanárképzőbe. Ott megint szerencsém volt: irodalom-történelem szakra, mert akkor már ott volt Bálint Sándor, meg Eperjesi, meg a többiek. De közbe jött a háború és ez a háború véget vetett a zenének.

Aztán a csapatmozgások és a háború miatt elmentünk Kaposvárra egy társammal, Balczó Lajossal. Gyalog, úgy szöktünk, csak mentünk. Megállítottak bennünket Bátaszéknél, Baja alatt, mert szétrombolták a pontonhidat és annak a helyreállításában kellett segíteni. Egy napot töltöttünk ott, megaludtunk a plébánián és jöttünk haza. Két nap alatt értünk be Szolnokra. Mindig éjszaka a plébániákon kértünk szállást, le se vetköztünk, meghúztuk magunkat és reggel jó korán aránylag elindultunk. Két nap múltán hazaértünk, hát édesanyám meg volt lepve, mert öt gyereke közül egyről sem tudott semmit.

No, aztán szerencsére mindnyájan hazavergődtünk lassanként. Decemberben Karácsonytájba értünk haza. És másnap az ünnepek alatt, fölkeresett Csókási Béla a Polgári Iskola igazgatója, hogy nincs elég tanerő, és hallotta, hogy itthon vagyok, tudja, hogy tanárképzőbe járok és meghív tisztelettel tanárnak, ha elfogadom. Hát, hogyne fogadnám el, nagyon szívesen, és január közepén elkezdtünk tanítani. Az iskolába folyt a munka rendszeren, gyakran tartottunk gyűléseket, aztán megszüntették a cserkészetet, a Szív Gárdát, meg egyéb vallásos dolgokat.

Év végével levizsgáztam a tanárképző magyar-történelem szakára első évből, levelező módon. Mikor jöttem hazafelé, Nagylaposon levetköztettek az oroszok ingre, gatyára. Hát mit csinálhattam volna, semmit. Pontosán téli idő volt, '45 tele, úgyhogy jól megedződtem magam mire hazaértem.

Föl is számoltam már a tanárképzővel való kontárkodást, közbe ketten is viszszejöttek, s ott már nem volt állásom. Hát jelentkeztem a községi iskolánál. Endrődön egyetlen egy - mert mind egyházi iskola volt a belterületi- a Csejti volt községi iskola. Mert Csejtnek a lakossága, Túrkeve, aztán Túrkeve környéke, a Mezőtúri határ is odatartozott a gyerekek beiskolázásánál; meg aztán ott több protestáns szülő lakott, reformátusok. És azt az iskolát építette a község.

Tankönyv nem volt, semmi sem volt. Én magam diktáltam a tankönyvnek a gerincét, alapos magyarázatokat tartottam, s míg nem volt tanítás, örültek a szülők, hogy ott vagyok. Egy pár napon át, szülőknél, Gyuriczáéknál laktam, utána hoztak a szülők oda bútorokat és hát tavaszig ott voltam. Szinte reggeltől estig tanítottam, volt is bőven gyerek, 104 tanulóm volt. Ez egy és nyolc osztály volt. Hát szépen haladtunk. A vizsgák letétele után, gondolkoztam csak nem jó megoldás ez, mert a kosztomat a szülők úgy hordták össze, meghívtak ebédelni, sorkosztos voltam. De csak ott maradtam öt évig. És akkor már belejöttem a lendületbe, mert nem volt olyan disznótör, nem volt olyan lakodalom, nem volt olyan névnap, vagy összeugrás, ahol nem lettem volna. Aztán ott Csejten az iskola szomszédságában volt – hát olyan jó fél kilométert jelentett a szomszédság- egy kaszinó. Hát az emberek összejártak hétvégeken és ott történelmi, földrajzi, mezőgazdasági, minden féle előadásokat megszervezetem. Minden héten volt előadás. Elég sok legény volt, a hazaszivárgó levették, azok voltak húszan, harmincan körülbelül. És hát, hogy ne tétlenkedjenek, összeálltunk brigádba, színjátszó csoportot alkottunk. Persze a népszínművek voltak még annak idején a virulens dolgok, és azokat a téli szezonba' 2-3-4 művet is, ját-

szottuk. Aztán meg énekkarozás is volt, nekik is tartottam előadásokat. Sőt később meghívtak, a dolgozók iskoláját is fejezzük be. Mert hát a legtöbb, hat elemi iskolával rendelkezett, és hát, amikor elterjedt a dolgozók iskolája módszer, akkor mi is megvalósítottuk ott. Meg szép számmal voltak ezek, és értelmes emberek voltak.

No, most a gyerekeknek is legyen valami érdekesség a munkában, a tanulásban: önművelődési napokat szerveztünk, ilyen kis színdarabokat, jeleneteket, énekszámokat stb. megtanultunk és erre meghívtuk a szülőket is. Nagyon szépen együtt voltunk, kétszer-háromszor még vacsorát is rendeztünk évente, és annyira megszerettek a szülők, hogy amikor az első év végéhez odaértünk, akkor küldtek nemem malacot, südő malacot, hogy odakössenek az iskolához, hogy ne hagyjam ott őket. Különben is disznótorból volt annyi, hogy rengeteg sok annak idején. Ott töltöttem 1950-ig az éveket, 1-8 osztályba, 100 körüli gyerekkel. A községtől kaptam, mert községi tanító voltam, egy rossz biciklit, amin gumi se volt. Eleinte rácsavartunk köteleket, oszt úgy bicikliztem haza, későbbiek során került rá külső-belső gumi, azzal néha hazalátogattam Endrődre.

Közbe beiratkoztam továbbképzésre, az egyetemre, viszont az egyetem nagyon nehéz volt és átváltottam vissza főiskolára. Ekkor már az 50-es évekbe a főiskolán szervezett volt a tanulás. Ez azt jelentette, hogy nyári szünetbe egy hónapot hol Szegedre, hol Egerbe hívtak be bennünket, ahol először vizsgát kellett tenni az előző év anyagából, és ahol nagyjából a következő év anyagát is eligazították számunkra, hogy a következő vizsgát megtegyük. Három éves volt, jól sikerült. Akkor már Endrődről itthon volt Paróczai Gergely, Szabó Elek, Kalmár Laci tanítók, és velük együtt végeztem. Már az utolsó évbe, amikor végeztem, akkor egy volt tanítványom Fülöp Imre, a tanítóképzőt elvégezve, szintén odakerült a tanárképzőbe.

No amikor visszakerültem ideát, megszerveztük a Barátság Labdarúgó Csapatát. Ennek oszlopos szervező tagja voltam. Az edzéseket nagyon szerettem és szépen elhaladtunk. De igen ám, az öcsém is végzett és odalett vőlegény Csejtre, Gyuricza Imre bácsinak a lányával, s hogy ott lehessen, megszerveztük – mivel ő előzőleg Gyulán volt-, hogy jelentkezünk álláscsereére. Megcsináltuk, de hát nagyon kellett volna, hogy a futballal is foglalkozzak itt. És a Megyei Művelődési Osztály vezetője, Szelei József volt, endrődi borbélymester, és amikor bement a Sportkör elnöke a kéréssel, azonnal adott egy aláírással ellátott papírt, hogy Márton Gábor szepember elsejével, Endrődre át van helyezve, az általános iskolához. Úgyhogy még ebből a helyzetből is szerencsém lett.

Lassanként rendbe jött az iskolai munka, a teendők. Volt fiatal és idősebb is köztünk, fogságból is hazajöttek a nevelők, szépen kezdtünk itt tevékenykedni. Először Iványi Gergely igazgatása alá kerültünk, majd összevonták az alsót, meg a föl-sőt, a lányokat egy, a fiúkat egy iskolába és Iványi Gergelyt elhelyezték Békéscsabára a gimnázium igazgatójának. Ekkor került Endrődre, Borbély Sándor, aki katonatiszt volt és hát amerikai fogságból került elő. Újszalontán tanított, a parasztpártba lépett be előbb s majd annak felszámolása után belépett a kommunista pártba és mint megbízható kádert, idehelyezték Endrődre. Nagyon jó képességű ember volt, ezt meg kell hagyni. Mikor idejött, színjátszó csoportot létesítettünk. Minden télen 3-4 színművet játszottunk folyamatosan, de volt olyan is például, a Fösvény, amit tízszer játszottunk el. Aztán az Úrhatnám polgárt, Gárdonyi Gézától az Annuskát. Szóval 1956-ig állandóan, mindig a téli időszakban, a Pedagógus Szakszervezet színjátszó csoportja a Művelődési házban előadásokat rendezett. Nívósak voltak, látogatottak, a kevés bevétel egy részét, az igazgató elrendezése alapján, a szereplők között szénvásárlások juttatásával hálálták meg.

No, most én 1953-ban megnősültem és feleségemmel együtt kimentünk Nagylaposra. Ez megközelítés szempontjából is jobb volt, aztán ketten voltunk ösze-vissza egy alsós, egy felsős csoportra és így jól elboldogultunk. Megszerveztük az úttörő szervezetet ott is. Saját magunknak vásároltunk egy Munkácsi tévét, ezt esténként bevittük az iskolába. A szülői munkaközösség önkéntes adományokat gyűjtött az úttörőcsapat javára. Minden esztendőbe kirándultunk, volt, hogy autóbuszos, volt, hogy táborozás, volt, hogy vándortábor volt, mindenféle. Bejártuk az egész országot.

A gyerekek is nagyon jók, nagyon szorgalmasak voltak. Nyáron, akik részt vettek a kiránduláson azok még különféle mezőgazdasági munkát is vállaltak. Én is velük mentem, Czibulka, Varjú Jóska meg a többi nevelők is, hát így összeszedtük a pénzt, amire a gyerekeknek a kiránduláshoz szükség volt. De csináltunk évközben is kirándulásokat és ezekre a szülőket is magunkkal vittük, úgyhogy a művelődést is amennyire lehetett tápláltuk ebből a szempontból. Közbe én meg ráérő időmben – no, úgy értem rá, hogy éjszaka- csináltam színműveket, írogattam versekből, balladákából, mesékből, nagyon szerették a gyerekek. És egész jó kis színjátszó csoportot csinálunk. Tanulmányi versenyek is divatba voltak és én nem a tanyai iskolák versenyére vittem őket, hanem a rendes, osztott iskolákéra.

Közben, hogy szaporodott a gyereksereg, sokan visszajöttek, úgy hogy föl-szaporodtunk négy tanerős iskolává. A kinti iskolák: Varjas, Csejt, fokozatosan megszűntek, és tulajdonképpen beközpontosították Nagylaposra. Ez abból a szempontból is nagyon jó volt, hogy komoly gyereklétszám volt, akikkel dolgozhattunk. Sokkal érdekesebb volt így tanítani négy tanulócsoporthoz, mint kettőben. Na, most a gyerekek nagyon szorgalmasak voltak, önként vállalták a munkát, ha volt valami, amit meg tudtunk tenni. Volt, amikor gyapotot szedtünk, kukoricát böngésztünk és ilyen ehhez hasonló, könnyebb dolgok. De hát jól gazdálkodtunk.

Nagylapason húsz évet töltöttem el, ez alatt elvégeztem a magyar-történelem szakot, jelesen sikerült elvégezni, szerettem nagyon mind a kettőt. De, hogy a tanulóink - mert hát szép számban jelentkeztek az első évtől kezdve gimnáziumba, továbbtanulásra- ne érezzék hátrányba magukat, megtanultam oroszul. Érdekem volt, hogy ne kezdők legyenek a gimnáziumban, hanem haladók. Három gyermekem volt, magam tanítottam őket is, szerencsére mindnyájan kitűnően végeztek ők is.

Nagyobb probléma nagylaposi munkánk idején nem volt, hanem '75-ben az iskolát megszüntették, becsoporthozták ide a tanulókat. Egyetlen nevelőre volt kint szükség, mert az alsó tagozatos kicsi gyerekek nem jöttek ide be a kollégiumba, azok négy évet ott töltöttek, de azután ez is megszűnt.

A feleségem akkor már a kollégiumnál dolgozott, én is odakerültem és 1984.-ig, mint kollégiumi nevelő tevékenykedtem. Itt is nagyon szép eredményeket értünk el. Közben én rávettem magam a helytörténeti dolgokra. Endrőd múltjának megírása, aztán Endrőd nevezetes embereinek a történetét is megírtam. Volt Endrődön egy Ugrin József nevű parasztfestő, annak az életét kétszáz oldalas könyvbe írtam meg. Volt Endrődnek egy világhírű embere, Rózsahegyi Kálmán, ennek az életét is megírtam. Aztán az iskola történetét is összeállítottam. Az én iskolai tanítási módszeremről is írtam egy könyvet, hogy mi hogyan tanultunk gyerekkorunkban, meg hogyan tanítottunk a későbbiek során. Az endrődi összes iskolák történetét is megírtam. Körülbelül 12-13 könyvem volt. Aztán amikor a Tsz-ek megalakultak, azok történetét is megírtam. Hát jó bőségesen volt tennivalóm minden szempontból. Komoly probléma, baj nem volt.

Mikor a 60. Évemet betöltöttem, akkor nyugdíjba mentem, de még hét éven keresztül, mint óraadó dolgoztam, aztán a kollégiumnál is alkalmaztak, sőt még jóval

később is tartottam előadásokat, rendhagyóórákat Endrőd történetéből, fontos eseményeiből, múltjából.

Alapítója rendszeres írója vagyok a „Városunk” című helyi lapnak is, korábban még önkormányzati képviselő is voltam négy évig.

Nagyon meg vagyok elégedve az életemmel. Gyermekeim közül kettő tanító lett, egy építészmérnök. Mindegyik családot alapított. A fiamnak két nagy lánya van, az egyik már kész építészmérnök, a nagyobbik lányomnak két egyetemista gyereke van. A kisebbik lányomnak is két gyereke van, ők ugyancsak Kecskeméten élnek, iskolába járnak megfelelő szinten és boldogan élnek.

Nagyon szeretnek hazajönni, az itteni életről sokat mesélgetek, sokat beszélgetünk. Itthon mi a kis kertünkkel bajlógatunk.

Aztán folytatom tovább Endrőd történetét, az egyéb írásokat. Volt Endrődnek egy híres főkántora, Újházi Miklósnak hívták, azt is megírtam már. Most Csernus apát-plébános úrnak az életét kívánom összeállítani.

Hát ennyi körülbelül az életem, sok munkánk, sok dolgunk, sok örömünk akadt.

Hál' Istennek jól vagyunk.

Gyomaendrőd, 2003. December 7-8.